

Дигитализацията на културно-историческото наследство – представяне на проекти по програма „Еразъм+“ – DigiPrior и MobiReel

Доц. д-р Калина Иванова
Регионална библиотека „П. Р. Славейков“ – Велико Търново

д-р инж. Росен Петков, Боряна Савова
СОКИ – София

Digitization of cultural and historical heritage – presentation of projects under the “Erasmus+” program – DigiPrior and MobiReel

Assoc. Prof. Dr. Kalina Ivanova,
Petko R. Slaveykov Regional Library Veliko Tarnovo

Dr. Eng. Rosen Petkov, Boryana Savova
SCAS – Sofia

Abstract: Digitization as a tool for preserving Europe's cultural memory is one of the key areas in the European Union's priorities in the field of digital technologies. The paper examines the implementation of two international projects under the Erasmus+ program in the field of digitization of cultural and historical heritage and presents the project results that can be useful for libraries, museums, archives, private collections and organizations in the field of vocational education and training (VET). One of the projects, DigiPrior, is focused on creating training materials for prioritizing the digitization of written heritage, the other, MobiReel, is focused on creating training materials for low-cost digitization of home/consumer film and video formats.

Резюме: Дигитализацията като средство за запазване на културната памет на Европа е от ключовите области, застъпени в приоритетите на Европейския съюз в областта на цифровите технологии. В доклада се разглежда реализацията на два международни проекта по Програма „Еразъм+“ в областта на дигитализацията на културно-историческото наследство и са представени проектните резултати, които могат да бъдат полезни за библиотеки, музеи, архиви, частни колекции и организации в областта на професионалното образование и обучение (ПОО). Единият проект, DigiPrior, е фокусиран върху създаване на обучителни материали за определяне на приоритетите на дигитализацията на писменото

наследство а другият, MobiReel, е фокусиран върху създаване на обучителни материали за нискобюджетна дигитализация на любителски формати ленти и видео.

Keywords: *digitization, cultural and historical heritage, vocational education and training (VET), priorities, low-cost digitization, written heritage, films, home/consumer film and video formats, Erasmus+ program*

Ключови думи: дигитализация, културно-историческо наследство, професионално образование и обучение (ПОО), приоритети, нискобюджетна дигитализация, книжно наследство, филми, любителски формати, програма „Еразъм+“

Двата проекта – DigiPrior (Priorities in the digitization of books, documents, photos and modern approaches of promoting the digitized materials, на български – „Приоритети в дигитализацията на книги, документи, снимки и съвременни подходи за популяризиране на дигитализираните материали“) и MobiReel (Mobile low-cost digitizing of vintage films, на български – „Мобилно нискобюджетно дигитализиране на ретро филми“), финансирани по програма Еразъм+, разработват иновативни обучителни материали, провеждат обучения и популяризират добри практики в областта на дигитализацията на културно-историческото наследство. Продуктите и на двата проекта са безплатни за ползване и могат се достъпят чрез уеб платформите digiprior.eu и mobireel.eu.

Проектът DigiPrior

Регионална библиотека „П. Р. Славейков“ – Велико Търново е координатор на проекта DigiPrior в партньорство със Студентско общество за компютърно изкуство (СОКИ, България), Окръжна библиотека „Джордж Баритиу“ в Брашов (Румъния), Библиотеката в Мафра (Португалия) и архива „De Domijnen“ в Ситарт (Холандия). Богатият дългогодишен опит на Библиотеката и повечето партньори в областта на информационните технологии и дигитализацията на писмени документи е гаранция за професионалното разработване на материалите по проекта. Партньорството представлява комбинация от представители на различни култури, езици и национални перспективи, което допринася за межкултур-

ните характеристики на крайните продукти и улеснява по-широкото им разпространение извън страните – партньори по проекта.

Основната цел на проекта е повишаване на капацитета (знания и умения) на библиотекари, архивисти, колекционери и ръководители на библиотеки в сферата на приоритизиране на артефактите за дигитализация и атрактивно представяне на цифровизираните артефакти чрез създаване на подходящи материали за обучение като Методология на приоритетите, Рамка на компетентностите, онлайн система за управление на знанието (LMS), създаване на обучителни филми и други инструменти за обучение за целевите групи, както и за обучение на бъдещи обучители, чрез които да се гарантират устойчивост и възпроизвеждане на резултатите. Проектът разработва продукти и си сътрудничи с партньори в областта на продължаващото професионално образование и обучение (ПОО). Една от основните цели на настоящия проект е да систематизира, интегрира и разпространява съвременните практики не само сред малките библиотеки, архиви и колекции, но също и сред институциите за професионално образование и обучение като средство за обновяване на методите на работа и ресурсите за обучаващи и обучаеми. Проектът също така предоставя онлайн ресурси за ПОО с материали за обучение как да приоритизираме артефактите с цел дигитализация. Разработените материали могат да се използват и в областта на т.нар. продължаващо образование и обучение (C-VET). Дигитализираното учебно съдържание, качено в Системата за управление на знанието (Learning Management System/LMS), дигиталните учебни филми и ресурсите за самоподготовка дават възможност на целевата група (библиотекари, архивисти, ръководители на библиотеки, преподаватели и ученици в сферата на ПОО) да получат допълнителни професионални умения. Разработената LMS позволява обучение на работното място или дистанционно обучение, като по този начин предоставя гъвкав начин на учене.

Ресурсите и тренировъчните модули могат да се ползват безплатно онлайн чрез уеб платформата на проекта и са проектирани така, че да са подходящи и за самообучение: <https://digiprior.eu/training-modules/>

2. Как да се обобщят количествени индикатори и да се определят редът за приоритизиране

 Lifetime Access
  All Levels
  7 Lessons
  1 Quizzes
  4 Students

Изисквания

Знания

Умения

Целта на този модул е да предложи кратко обяснение за това как да се обобщят количествените стойности на индикаторите, което ще определи приоритетния ред за дигитализиране на документите/материалите. Според насоките от предишния модул трябва да имате резултат от формулата/алгоритъма, даден с помощта на предложените индикатори. Този резултат ще изясни различията по отношение на приоритета за дигитализация на целевите документи/материали. Много е важно стриктно да се определят приоритетите за дигитализация, за да се оптимизира работният процес, като се вземе предвид резултатът от формулата. Чрез създаването на такъв ред за приоритизиране се определя стратегията за дигитализация на организацията/институцията.

1. Въведение

 1. Въведение

 2. Как да се определят местата на индикаторите

Един от иновативните елементи на проекта са разработените индикатори за приоритетност на дигитализирането на определен обект, както и формула за изчисляване на степента на приоритетност. Формулата е съобразена и с типа на документа – ръкописи, архивни материали, книги, периодика и други. Друг иновативен елемент е разработването на учебните материали (модули) съгласно създадена компетентностна рамка, определяща единиците резултати от учене-то (може да се види в раздела „Ресурси“ на портала digiprior.eu).

Освен постигнатите резултати по проекта, партньорството проведе редица мултиплициращи събития по места, с външни организации, чрез които популяризира резултатите от проекта, както и специализирано обучение на екипи от партньорите на проекта.

На финала на проекта предстои провеждането през м. септември 2023 г. на международна конференция „Приоритети в дигитализацията на книги, документи, снимки и съвременни подходи за популяризиране на дигитализираните материали“. Конференцията разглежда една изключително важна тема, относно това как да се подбират материали за приоритетно дигитализиране и как подходящо да се популяризират. Конференцията ще събере за-

едно български и чуждестранни експерти, работещи в сферата на дигитализацията, които ще представят своите опит и знания пред участниците в събитието. Домакин на конференцията е Регионална библиотека „Петко Р. Славейков“ в гр. Велико Търново. Темите, които ще бъдат засегнати по време на конференцията са:

- Добри практики от европейския и световен опит при изготвяне на стратегии/подходи за приоритети при дигитализацията на писменото културно наследство;
- Иновативни подходи за разширяване на аудиторията от потребители на дигитални масиви от библиотечни/архивни документи – модели на съвместна дейност между притежателите на документни фондове и големите центрове за дигитализация;
- Предизвикателства при надграждане на обучението на екипите на малки културни организации – организиране на съвременни обучителни курсове, електронно обучение и отворени образователни ресурси.

Програмата и презентациите могат да се видят на страницата на конференцията: <https://digiprior.eu/conference/>.

Проектът MobiReel

Проектът по програма Erasmus+ Mobile low-cost digitizing of vintage films, на български: „Мобилно нискобюджетно дигитализиране на ретро филми“ (MobiReel), mobireel.eu е съвместна инициатива, която има за цел да се справи със значителните предизвикателства, пред които са изправени библиотеки, архиви и други институции в сферата на културно-историческото наследство при дигитализирането, запазването и популяризирането на вече дигитализирани филмови колекции с фокус върху така наречените домашни (любителски) филмови и видео формати (8 мм, Super 8, VHS, SVHS и др.).

Любителските филми често съхраняват непосредствени кадри от събития, празници, обичаи, стари улици и сгради, спортни събития, облекла и други. Те са паметта на градове и села, запечатали любопитни и понякога важни моменти от миналото. Някои от тях, уловили уникални обичаи и събития, могат да бъдат причислени и към културно-историческото ни наследство. Често, обаче, тези филмови

или видео материали не са предмет на събиране от професионалните филмови архиви и фондове. На тях понякога не обръщат внимание и музеите. Повечето хранилища съсредоточават своето внимание върху професионалните или полу-професионалните филмови формати (35 мм, 16 мм и др.) и професионалните лентови видео формати (1” ролки тип С или В, Betacam 1/2“ и др.). Не на последно място, лентите на любителските формати обикновено са с по-ниско качество и деградират по-бързо спрямо професионалните.

Технологиите за дигитализиране също търпят развитите и тяхната достъпност нараства. Затова е важно и да се познават възможностите за нискобюджетна дигитализация и малките и средни организации да имат капацитета (познанията) да изграждат нискобюджетни дигитализационни центрове и дори понякога просто дигитализационни помещения, оборудвани с достъпни като цена хардуер и софтуер.

Българският прожекторен апарат за учебни цели, за 16 мм филми,
„Плевен 1“ (Колекция на Росен Петков)

Проектът MobiReel има следните цели:

- подобряване на капацитета на архивисти, библиотекари, реставратори, колекционери и собственици на колекции на т.нар. „домашни/потребителски“ филмови

архиви за това как да дигитализират с евтина технология техните филми с фокус върху потребителските филмови формати (8mm, Super 8mm, 16mm) и видеокасети на потребителско ниво (VHS, S-VHS, Betamax) чрез набор от материали за обучение в сферата на т.нар. продължаващо ПОО (професионално образование и обучение). Материалите ще бъдат със свободен достъп;

- подобряване на възможностите за допълнително обучение в областта на дигитализацията на нискобюджетни филми/ленти чрез предлагане на съдържание структурирано съгласно единици резултати от ученето с помощта на ECVET (European credit system for vocational education and training);
- подобряване на капацитета на архивисти, библиотекари, реставратори, колекционери и собственици на колекции на домашни филмови архиви за относно поддържането на аналогови и цифрови материали;
- подобряване на капацитета на архивисти, библиотекари, реставратори, колекционери и собственици на колекции на домашни/потребителски филмови архиви относно възстановяване на аналогови и цифрови материали (някои прости процедури за коригиране или запазване);
- подобряване на знанията и уменията на целевата група как да се представят атрактивно дигитализираните артефакти пред по-широка публика;

Целеви групи обхващат:

- архивисти, работещи в архиви и центрове с колекции;
- библиотекари, работещи с филмови колекции;
- реставратори, работещи във филмови архиви, библиотеки или музеи;
- колекционери, които имат частни колекции от филми или семейни филмови архиви;
- експерти в компании или организации, работещи в областта на дигитализацията на филми;

Резултатите от проекта могат да бъдат обобщени в следните редове:

- Методология за подбор и нискобюджетна дигитализация на любителски филмови формати;
- Рамка на компетентностите, дефинираща единиците резултати от ученето и съответните знания и умения и обучителни модули/единици по определени теми;
- Система за управление на знанието с обучителни модули, структурирани като единици резултати от ученето и допълнителни мултимедийни ресурси, свързани с нискобюджетно дигитализиране на филми с фокус върху така наречените любителски/потребителски филмови формати (8 мм, Super 8 мм, 16 мм) и видеокасети на потребителско ниво (VHS, S-VHS, Betamax);
- Обучителни видеоклипове по фокусни теми, свързани с нискобюджетна дигитализация (на филмови и видео формати на потребителско ниво);
- Обучение и мултиплициращи събития в сферата на нискобюджетната дигитализация на любителски формати филми и видеоленти;

Нискобюджетно дигитализиращо устройство Kodak в библиотеката на Студентско общество за компютърно изкуство (СОКИ) в Национален студентски дом

Някои от иновативните аспекти на обучителните материали са свързани с дизайна на съдържанието като единици резултати от ученето и оценка на постиженията, използвайки ECVET (European credit system for vocational education and training). Това допринася за гъвкавост на ученето, отделните модули могат да се изучават по единично и през различно време, възможност за натрупване на резултатите и тяхната преносимост. Разработеният и приложен подход за алокиране на ECVET точки може да се използва и при дизайна на други материали от областта на ПОО.

Проектът е инициатива на Студентско общество за компютърно изкуство (СОКИ) в партньорство с Регионална библиотека „П. Р. Славейков“ – Велико Търново, Stichting De Domijnen – Ситард, Нидерландия Kinoteka na Republika Severna Makedonija – Скопие, Северна Македония и Zeutschel GmbH – Тюбинген, Германия.

Дигитализирането на културно-историческото наследство е една постоянна дейност, която се нуждае от подготвени специалисти. Обучението на специалистите се нуждае, от своя страна, от съвременни учебни материали, разработени на основата на съвременни подходи, даващи възможност за отворено и дистанционно обучение и възможност за прозрачна оценка (и самооценка) на резултатите от ученето, както и за натрупване и преносимост на резултатите. Двата представени проекти, според нас, допринасят за такъв подход при обучението в областта на дигитализацията.

Проектите са подкрепени от програма Еразъм+ на Европейския съюз. Подкрепата на Европейската комисия не представлява одобрение на съдържанието, което отразява само възгледите на авторите и Комисията не може да носи отговорност за каквато и да е употреба на информацията, съдържаща се в публикацията.